

KAPOSVÁR Megyei Jogú Város
POLGÁRMESTERÉNEK
SZITA KÁROLY Úrnak

PÁLYÁZAT

a kaposvári Csiky Gergely Színház igazgató – főrendezői álláshelyére

Beküldő: Schwajda György

I.

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy köszönetet mondjak ezért a rendkívül megtisztelő felkérésért Polgármester úrnak, s a Képviselőtestület mindazon tagjainak, akik meghívásomat támogatták. Számomra a kaposvári színház mindenkor etalon volt, egy legenda, melynek nemhogy vezetőjének, még tagjának lenni is rendkívüli megtiszteltetés. S hogy elhiggyék, részemről ez nem csupán egy üres udvariassági szólam, elég ha rátekintenek mellékelt szakmai életrajzom első néhány sorára melyből azonnal kiderül:

A hatvanas évek végén, a hetvenes évek kezdtem jómagam is pályámat, ugyanakkor, mikor a később legendássá váló kaposvári társulat indult, csak én Szolnokon, de ugyanazokkal a célokkal, egyazon színházeszményért, ugyanazon megkövesedett, elavult színházcsinálás ellen... (miként ma is ez ellen harcolok) Nos, olyannyira hasonló színházat csináltunk, hogy bár csak piciny részben, de íróként én is részese lehettem a kaposvári színháznak. Néhány mesejátékom bemutatása után itt lett volna a „Mari” című darabom ősbemutatója, melyet azonban a próbák megkezdése után betiltottak. Ennyit talán kaposvári „múltamról”, mindez talán elég meggyőző, hogy nem üres frázis részemről az első mondat, miként az sem amit válaszoltam szóban a felkérésre, s most megismétlem írásban:

Én tisztelem, és nagyrabecsülöm a kaposvári társulat elmúlt három és fél évtizedét annyira, hogy kijelentsem: Rombolni nem színházat építeni szívesen jövök Kaposvárra!
S hogy ez pontosan mit is jelent, ezt kívánom megfogalmazni a következő néhány oldalon, előre bocsátva, hogy tapasztalatból tudom: a színházigazgatás nem tíz, száz, vagy akár ezer frappáns mondat leírásából áll, az jóval összetettebb munka a világ legügyesebben megírt pályázatánál. Ezért kérem Önöket: tekintsek ezen pályázatomban szerves részének eddigi színház igazgató tevékenységemet is.

II.

A gyakorlatban mindez azt jelenti, hogy nem kívánom kinevezésemmel egy időben szétdőlni a jelenlegi társulatot, sőt, szeretném, ha a színház első aranykorában itt alkotó rendezők, és színészek A-tól Zs-ig mind, vagy legalábbis minél többen visszajönnének, ha nem több, csak egy produkció erejéig, akárcsak vendégként.

A most itt alkotó fiatalokat sajnos nem ismerem, de mindannyiukkal szívesen megpróbálok együtt dolgozni, gondolom egy évad alatt kiderül számomra, s számukra is, hogy kikkel akarom, s kik akarnak velem dolgozni.

Erre a közös együttműködésre már tettem kísérletet, volt két találkozás a színház jelenlegi igazgatójával, egy a vezető rendezőkkel, melyek végén ígéretet kaptam, hogy néhány előadás felvételét elküldik számomra, melyeket köszönet érte, meg is kaptam, s mely anyag megtekintése igen-igen hasznos volt számomra. De minderről rövidesen.

III.

Bár szorosan az előző gondolatmenethez tartozik, mégis külön fejezetben szeretném kifejteni, hogy esetleges kinevezésem esetén nincs is más lehetőségünk, mint szorosan együttműködnünk, (mármint a jelenlegi vezetés, s én) a hibás pályázati kiírás miatt.

Hibás kiírás alatt nem, vagy nemcsak a jelen pályázat kiírását értem, hanem az összes olyan színiigazgatói pályázatot melyet az elmúlt években országszerte kiírtak, vagy a jövőben ki fognak, melyekben a kinevezés időpontját július elsejében jelölik meg.

Téves ugyanis az az elképzelés, hogy egy színházi évad, vele az igazgató munkája ősszel kezdődik. A valóságban ugyanis egy évad előkészítése, megtervezése már január, február táján megkezdődik, a színészek, rendezők, stb. szerződtetése, az elkövetkező évad műsortervének elkészítése, mind-mind legalább egy féléves előkészítő munkát igényel, sőt, mondhatnám a valódi színiigazgatói munka javarésze erre az időszakra tevődik, hiszen egy jól előkészített évad, kiváló társulat, kiváló rendezők, kiváló műsorterv meghirdetése után egy igazgató ősszel akár már hátra is dőlhet székében. Azt már csak halkán teszem hozzá, hogy a pénzügyi év kezdete is január elseje, tehát egyértelmű és logikus lenne, hogy minden új színiigazgatói pályázat kinevezése január elsejével történjék.

Természetesen tudomásul veszem a pályázat illetően kiírását, de az lenne a kérésem, (javaslatom) a T. Közgyűlés felé, hogy amennyiben módjuk van rá, legalább a kinevezés végső dátumát 2013 június 30.-áról 2012 december 31.-re módosítsák, lehetőséget adva a majdani új igazgatónak, hogy munkáját időben, megfelelő körülmények között kezdhesse meg.

S most befejezve az előző fejezetet, esetleges kinevezésem esetén nem is tehetek mást, mint tudomásul veszem a jelenlegi vezetés évad előkészítő munkáját, s legalább december 31.-ig hagyom őket nyugodtan dolgozni, ez idő alatt munkám a napi operatív teendőkhöz kívül a színház, a társulat megismerésére, a felkészülésre korlátozódna, és valódi, általam képzelt színház megvalósítása január elsejével kezdődne.

Ugyanebben a gondolatsorban szeretném megemlíteni egy, legalábbis számomra meglepő furcsaságot, melyet a jelen pályázat tartalmaz, s ez az, hogy igazgató – főrendezői posztra szól a kiírás.

Megvallom, én azt hittem, hogy a „főrendező” mint elnevezés, és foglalkozás az a elmúlt években, a rendszerváltással együtt eltűnt a magyar színházi életből. A „főrendező” mint fogalom, és foglalkozás a szovjet rendszerből következő találmány volt. Akkoriban a színházakat nem, (vagy csak alig) vezethettek művészek, színházigazgató az ötvenes években, de még később is, csak megbízható, a párt által kinevezett hivatalnok lehetett, aki viszont semmit értett a művészethez. Emellé az elvtárs mellé kellett kinevezni mai szóval művészeti vezetőnek egy színházhoz értő embert. Én kezdő író koromban a Várkonyi Zoltán által fémjelzett Vígszínházban tanultam a színházcsinálást, részben tőle is lestem el a színházigazgatás fortélyait. De abban a Vígszínházban a színházigazgatót Lenkei Lajosnak hívták. Ki emlékszik már erre. Várkonyi Zoltán főrendező volt. Akkor ez így volt rendjén. De ma?

És mit csinál egy főrendező? Kit főrendez felül? Egy kaposvári színházban nem csak olyan színvonalú rendezők rendezhetnek akiket senkinek sem kell, nem is lehet főrendeznie? De ha már mindenképpen szükséges ez a titulus, (bár nekem akkor már inkább a művészeti vezető megnevezés ízlésesebb) akkor azt miért nem a mindenkori színházigazgató nevezi ki, nevezi el? Miért a közgyűlés? Hisz az igazgató egyszemélyi felelős vezető, ha van, ha nincs főrendező őt vonják felelősségre, ha rossz a színház, nem?

Végülis nem egy jelentős dolog, kinevezhetnek bármilyen titulussal, de amennyiben rajtam múlik, nem tudom mi a módja, javaslatot fogok tenni arra, hogy ezt a titulust vagy töröljék el, vagy át a kinevezési jogot a mindenkori intézményvezetőnek

IV.

Szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelések.

Rátérve pályázatom lényegi tartalmi részére, melyet a kiírás „szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelések”-ként említ, engedjék meg, hogy először röviden arról, hogy én miképpen látom a jelenlegi színházat, természetesen tudva, hogy nálam sokkal jobban ismerik mind a társulat belső életét, mind egyes képességeket, mind a színház törekvéseit mindazok, akik évek óta ott élnek, és csináljak a színházat. De talán az ő számukra sem lesz haszontalan megismerni, mit lát egy kívülálló közel harmincórányi színházi előadás felvételének megtekintése után.

Igen, kb. 30 órányi DVD-t kaptam részben az idej, részben az elmúlt évadok, (nyilván a válogatók megítélése szerint) legjelentősebb előadásairól.

Ha nem is a teljesség igényével, de sikerült megismernem a társulatot, szinte minden rendezőt, (kit egy, kit két munka által) s ezek után úgy vélem, ha jobban nem is, de mint egy közepes szellemi képességű kaposvári bérlet-tulajdonos, annyira ismerem a színházat.

S ha most bárki azt hiszi, hogy itt hosszas színházkritikai tanulmány következik, az téved.

Részben mert nem is értek hozzá, részben mert nem venném a bátorságot, hogy valamiféle istenként, zsebemben a bölcsék kövével, vélt vagy valós igazságokat, vagy féligazságokat osztogassak bárkinek.

Csak egyetlen, számomra meglepő, s úgy vélem igen tanulságos, folyamatról szeretnék beszélni, melyen a harmincórányi „színházi” látogatásom során végigmentem.

Az első néhány órában kellemesen éreztem magam, sőt, nem is értettem igazán miért ülök én a képernyő előtt, mint felkért kaposvári direktorjelölt? Hiszen mit láttam? Itt van egy kiváló társulat, tehetséges rendezők, tehetséges színészek, akik tehetségük legjavát igyekezve nyújtani, viszonylag jó előadásokat hoznak létre. A viszonylag alatt azt értve, hogy nem csak vidéki, de még pesti színvonalon mérve is, ezek profi előadások. Jó, természetesen egyik – másik előadásnál láttam már jobb rendezői, vagy tervező munkát, egyik-másik színésznél érezhető, hogy talán sok a rábízott feladat, néhol unatkoztam, de mindez az apró, vagy nagyobb hiba még nem indokolja, hogy miért van itt szükség vezetőváltásra?

Aztán ahogy egyre több előadással ismerkedtem meg, egyre jobban elmélyedtem a részletekben, egyre inkább elfogott egy gyanú, majd később a bizonyosság, hogy ebben színházban, szinte minden előadásban, legyen ártatlan operett, bohózat, álvarieté, vagy dráma, hol csak Egyetlen jelenetecskében, hol az egész előadással, hol még a tapsrenddel is, engem...

(mármint a nézőt) folyamatosan sértegetnek. Lehet, hogy szándékosa, lehet, hogy akaratlanul, lehet, hogy csak a számomra küldött válogatás hozta így véletlenül, lehet, hogy mint egyszerű bérlő, két-három havonta nézve egy előadást, észre se veszem, de így végigszemlélve a legjobb előadásokat: ez a színház minden erejével törekszik arra, hogy figyelmeztessen engem, az egyszerű kaposvári nézőt: „Nézd meg magad ebben a tükörben, nézd meg mekkora bunkó vagy, micsoda vidéki tahó!”

Mint amikor a falusi plébános ostorozza híveit a vasárnapi misén emberi gyarlóságaikért. Mint amikor Savonarola kiátkozza Firenze népét mert az elsüllyedt a reneszenász aljas fertőjében. Mint maga Jóisten, aki maga tökéletes, ezért özönvízzel pusztítja el a bűnös emberiséget.

Lehet, hogy ez a felismerésem még az alkotók számára is meglepetés lesz, lehet, hogy kikérik maguknak, (bár lehet, hogy örülnek, hogy végre valaki megértette szándékukat) de higgyék el nekem, ilyen töményen megtekintve az ezeket az előadásukat, sugárzik belőlük ez az üzenet, (konceptió?, gondolat?) .

Természetesen nem vitatom az alkotók nemes szándékát, nem vitatom, hogy a színház feladata tükröt tartani a nézők elé, akár azt is elhiszem, hogy ők így látják azt a közeget amelynek színházat készítenek, s hősként ünneplik magukat, hogy annyira megsértének embereket, hogy azok le akarják váltani őket. De szabad legyen mindehhez néhány apró megjegyzés:

Magam is hosszú ideig éltem vidéken, én is jól ismerem a Csörgő Csulikat, magam is kedvenc szerzőim között tartom számon Gogolt, vagy Moliere-t, de az én szemléletem ezen dolgok megítélésében kicsit más.

Egyrészt örömmel tudatom a kaposváriakkal, (nézővel és alkotóval) hogy immáron közel egy évtizede a fővárosban élve nyugodt szívvel kijelenthettem, hogy itt is élnek, igen szép számban bunkók, (főleg az értelmiségiek közt, még színikritikus, és kritikusnő is) de akkorák, hogy Kaposváron, vagy Szolnokon még átutazó vízumot sem kapnának, nemhogy letelepedési engedélyt.

Másrészt bármely vidéki színházi műhely nem a városától hermetikusan elzárt laboratórium, szerves része városa kultúrájának, vagy éppen tahóságának. Sőt, miután munkaköri kötelessége formálni a kultúrát, a közízlést, legfőképp őt jellemzi ha rossz a közállapot.

Harmadrészt, a drámairodalom nagyjai sokkal bonyolultabban ábrázolták az emberi gyarlóságot, Moliere-től Móricz Zsigmondig. Valóban kigúnyolták alakjaikat, de bonyolultan ábrázolták, megvetéssel, de megértéssel, néha szeretettel-megvetéssel. S ez a „megértve szeretve kigúnyolni”-ból csak az utolsó van meg ezekben az előadásokban. Túl egyszerűek, s talán csak ezért sértők.

Nem elvitatva, hogy az okítás is egy része a színházcsinálásnak, de csak egy része, a színház számomra azért ennél több, sokrétűbb kell, hogy legyen.

A színház számomra egyszerre templom, és játszótér.

Templom, mely nem csak arra szolgál, hogy ostorozza nézőit, hanem arra is, hogy a maga sajátos eszközeivel felmutassa a fenségest, a hősiességet, a tragikumot, az erkölcsöt, a szálnalmast éppúgy mint a nagyszerűt. A színházban nekem a nézőnek nem megalázást kell télnem, hanem katarzist.

S játszótér azért, mert mi másra épít, mint az embernek élete végéig meglévő játékosságra, hiszen mi másért ülnének be estéről-estére meglelt komoly emberek, s hinnénk el nekünk, hogy hol királyok, hol koldusok vagyunk, ha nem lenne meg bennük az a vágy, hogy együtt játszanak velünk.

Ezért Csörgő Csuli mellett szívesen néznék Antoginét, vagy Lear királyt, antihősök mellett valódi hősoket, s nagyon komoly, izzadságos munkával létrehozott előadásokban néha némi játékosságot.

Tiszteletreméltóan nagyon sok munka van fektetve minden előadásba, még a legkönnyedebb francia bohózatba is, de néha az izzadtságcseppek helyett jó lenne egy kis felszabadult öröm, nemcsak a mindenáron való, „ez is szóljon valamiről” hanem csak a játék öröme. Talán akkor még többről is szólna.

Mindebből talán körvonalazódik mi az amiben segíthetnék ennek a tehetséges társulatnak, vagy azon részének akik szívesen dolgoznának velem.

V.

Szakmai program.

Elképzelésem szerint az elkövetkező években a Csiky Gergely Színház – megőrizve mindazt az eredményt, és értéket, melyet létrehozott, s melyeket az általam látott kiváló előadások is magukban hordoznak – még sokrétűbb, többszínű, több stílusú lenne. Mit értek ezalatt? A kétmillió fővárosban nagyon szépen megfér egymás mellett a Katona József Színház, és a teljesen más stílusban játszó Vígszínházban, az Operettszínház éppúgy, mint a teljesen más zenés színházi stílusban játszó Madách Színház. Lehet egyiket szeretne, a másikat nem, de egy biztos, egyik sem ördögtől való, mindegyiket lehet magas színvonalon, és csapnivalóan csinálni. S amíg a fővárosban megteheti a színházi alkotó, hogy csak a kedvére való stílusban alkot, vidéken nem. A kaposvári (vagy bármely vidéki) színházszerető nézőnek nincs módja válogatni városa színházi között. Az ő színházi egyszerre kell, hogy legyen a Nemzeti, a Katona József, a Vígszínház, de akár az Operettszínház. Legfeljebb annyit tehet, Hogy a fent felsoroltaknál is magasabb színvonalon játssza egyik, vagy másik stílust.

Úgy vélem mindez sikeres kipróbálása éppúgy örömet szerezne a nézőknek, mint a társulat Tagjainak, színészeknek éppúgy, mint az itt alkotó fiatal, tehetséges rendezőknek.

S bár már hallom az u.n „szakma” szokásos kiátkozását, hogy ez a kaposvári színház tönkretétele, a Schwajda túl „populáris”, szeretném gyorsan kijelenteni, mindez nem az eddigi feladását jelenti az én olvasatomban, sőt:

Éppen erősítendő a kaposvári színház művészsínház jellegét, szándékomban áll a kinevezés utáni első napokban felkérni Anatolij Vasziljevot, korunk egyik legkiválóbb rendezőjét, hogy rendezzen Kaposváron, legalább két évente, s ezzel egy időben, (vagy általa jobbnak vélt időpontban) tartson egy mesterkurzust a társulat tagjainak.

Ugyancsak szeretném megnyerni az ország legjelentősebb színészeit, hogy vállaljanak szerepet a Csiky Gergely Színház egyik vagy másik előadásában. Én emlékszem mit jelentett, nemcsak a szolnoki közönségnek, de a szolnoki társulatnak is Törőcsik Mari és társai jelenléte. A vele való próbafolyamat egy-egy fiatalnak felért négy év főiskolai tanulással.

S megnyugtatólag, senkinek a helyét nem veszélyeztette, senkinek nem kellett felbontani a szerződését, miként egyetlen jelentős sem jelent veszélyt, hanem jelenléte örömet, színvonalat, a társulat, és a nézők számára.

Ugyanígy szeretném megőrizni, sőt még jobban támogatni, hogy az itt lévő fiatal rendezők Minél több új magyar drámát, és szerzőt kutassanak fel, és rendezzenek, akár stúdióban, akár nagyszínpadon. Még emlékszem fiatal drámaíró koromra, arra, hogy mennyire vágytam, Bár találkoznék egy rendező, egy alkotótárssal, s vele közösen hozhatnék létre műveket.

Hiszen Shakespeare, Moliere, Brecht szinte összes műve színházban született. S abban az Időben voltak is ilyen sikeres párosok: ilyen volt Horvai István és Sarkadi Imre, vagy Székely Gábor és Örkény István néhány közös sikere.

Most nyilván egy gyakorlott pályázatíró felsorolna öt évadra való remekebbnél remekebb szerzőt és címeiket, de ettől én szíves engedelmelemmel két okból is eltekintenek:

Az egyik, (mint már említettem) a következő évadot még nem én tervezem. A másik, (s talán fontosabb) igazgató pályám során sohasem műsort készítettem először, hanem mindig társulatot szerződtem. Úgy vélem előbb egy társulatnak kell lenni, kik a rendezők, kik a színészek, és számukra kitalálni megfelelő feladatokat, repertoárt s természetesen a leendő nézők, bérlők számára. Ezért kérem nézzék el nekem, hogy most nem ütök a hasamra, és sorolom fel a világirodalom legjobb drámáit.

Ugyanakkor az általam elképzelt ideális műsorszerkezetről ejtenék néhány szót. Nem bírálatként, csak tényként szeretném megjegyezni: az ideai évadot ismerve, a Csiky Gergely Színházban túl sok a bemutató. Okát nem ismerem, de azt tudom, hogy ennyi premier esetében túlságosan lerövidül a szükséges próbák száma, és csökken az egy-egy produkcióra jutó előadásszám. Miután hasonló lélekszámú városban, hasonló társulattal dolgoztam leírom, hogy évek során hogyan alakult ideálissá a szolnoki műsorstruktúra, s melyhez hasonlót szeretnék elérni Kaposváron is, legalább a ciklus közepére. A nagyszínházban évadonként hat, (plusz egy gyerekdarab) bemutatója, a stúdióban évi 3-4, hasonló feladattal mint eddig. A hat bérleti előadás összetétele is hasonló: négy prózai mű, a klasszikustól a modernig, mind a világ, mind a magyar irodalomból. Hat bemutató esetén áll rendelkezésre megfelelő próbaidő, (bemutatóként hat hét, egésznapos főpróba héttel) és elfogadható előadásszám. Szolnokon 28 bérleti előadás volt egy-egy produkcióból, (szemben a mai kaposvári 16-tal) minden bérleti előadás teltházas volt, (közel 560 eladott bérlet), tehát egy-egy produkció bérletszünet nélkül 30 előadást ért meg, de nem volt ritka a 40-50-es széria, még prózai előadás esetén sem. (A „Száz év magány” a századik előadását is megérte) Nos így a kb. 200 nagyszínházi, és kb. 40 stúdiószínházi előadást kb. évi 120 000 néző látta. Ehhez hasonló szerkezetben látnám itt is biztosítva, hogy minden készülő produkció az elmélyült munkához megfelelő időt kap.

VI.

Bár arányait tekintve az évi két zenés bemutató elenyészőnek tűnik, mégis külön fejezetben szeretnék szólni a zenés színházról, s arról, hogyan képzelem jövőjét Kaposváron.

A zenés színház egyre nagyobb tért hódít, nemcsak itthon, hanem az egész világon,

Előkelőbb színházi körökben illik megvetően beszélni róla, jobb esetben megtúrt rosszként tudomásul venni létezését, s ha éppen vidéken csinálók színházat akkor muszájból egyet-egyet csinálni.

Pedig túl azon, hogy egy-egy klasszikus operett, (Offenbach, Lehár Ferenc, Johann Strauss, de még akár Ábrahám Pál, s még sokan mások) klasszikus, szinte már operai zenei értékeket hordoznak, (de ide sorolható Berstein „West Side Story” éppúgy, mint Szörényi „István a király”-a) mindezekén túl a zenés színház hordoz magában még egy különleges értéket, főleg egy vidéki városban:

Egy drámai színház egy zárt társulatot feltételez, egy műhelyt, mely minél zártabb, minél összeszokottabb annál kiválóbb munkát tud végezni. Ugyanakkor kevés nagyigényű, Jelentős zenés színpadi művek létrehozására. Ha olyan jelentős mű létrehozására vállalkozna, melyben mondjuk csak a prímhegedűsök száma hat, már megállna a tudomány.

Ezért a zenés színház, ellentétben a prózával, nem kizárólag belső színházi ügy, jelentős zenés előadás létrehozása egész városi üggyé válhat, s kell is ,hogy váljék. A zenés színház összművészeti, kiváló színészek mellé a város zenei kiválóságait, (plusz zenészeket, kórusokat) táncművészeket kell, hogy összefogjon, s így egy-egy esetlegesen nagyobb zenei vállalkozás egyben városi üggyé is tud válni.

Mindemellett megőrizve a jelenlegi koncepciót, mely szerint a két zenés bemutatóból az egyik a hagyományos, u.n. bécsi klasszikus operett, (kiszélesítve ezt a már említett zeneileg igényesebbek felé) a másik egy musical, vagy zenés játék.

Bár természetesen tudom, hogy az általam vázolt nagystílusú zenés színház rendkívül költséges, még azt is megkockáztatom, hogy igen hasznos lenne, ha nem is az első, de a második, vagy harmadik évadban a színház bérleten kívül létrehozna egy saját opera-előadást, valamely népszerű opera bemutatásával, felmérni, hogy mekkora igény lenne Kaposváron erre a műfajra.

Ehhez a nagyon vázlatosan felrajzolt zenés színházi tervekhez munkatársnak, és zenei vezetőnek szeretném felkérni Selmeczi György zeneszerzőt, aki már a hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején dolgozott a színházban, s ekként is, s mint jelenleg a Nemzeti Színház zenei vezetője, az elmúlt években többször is dolgozott a Csiky Gergely Színház jelenlegi zenészeivel, tehetségüket, munkájukat igen sokra tartja, s Boldogan dolgozna mindannyiukkal, természetesen valamennyi jelenlegi beosztását meghagyva.

A zenés színház minőségi fejlesztéséhez tartozik, hogy a táncművészet is kapjon jelentősebb helyet a színház előadásaiban. Részben önállóan, ez annyit jelentene, hogy a kaposvári nézők által már ismert Experidance táncegyüttes sikeres egy-egy bemutatója, bekerülne a repertoárba, sőt, esetleg Kaposváron lenne az ősbemutatója... részben azt jelenti, hogy koreográfusként külön is számítok Román Sándor munkájára, aki mind a társulatban lévő fiatal színészekkel, mind az általa nagyra tartott Somogy Táncegyüttes tagjai szívesen dolgozna.

Nos, összegezve a dióhéjban felvázolt művészeti elképzelést:

Megőrizni az eddigi értékeket, megtartani, s együttműködni mind azokkal akik maguk is szívesen dolgoznak velünk... de mindezen túl jelentős, országos, sőt európai hírű rendezők, színészek megnyerése, s a zenés színház imént vázolt fejlesztése, s nem utolsó sorban a magyar drámairodalom támogatása.

VII.

A színház működtetésére vonatkozó elképzelések.

Bár nem annyira látványos, mint a művészi munka, legalább olyan jelentős, - ha nem jelentősebb – színházvezetői feladat az intézmény pénzügyi – gazdasági irányítása. Ahhoz, hogy jó színház szülessen ahhoz pénz kell, hogy kiváló, ahhoz nagyon sok pénz. Pénz kevés jut a kultúrára, azon belül a színházakra, s az a kevés is a rossz gazdálkodás, a rossz konstrukció miatt elfolyik.

A kaposvári színház jelenleg költségvetési intézményként működik, 210 közalkalmazottal. A színház éves költségvetése kb. 710 millió bevétellel számol. Ebből csak a bér, és a bérjellegű járulékok összege 500 millió Ft!!!

A színház működtetésére, (az áram, a gáz, stb. az előadások kiállítására) marad alig több, mint 200 millió Ft!!

Ami abszurdum! Képtelenség!

Lehet, hogy az állam, és az önkormányzat úgy érzi, megfelelő támogatást nyújt, lehet, hogy a tulajdonos, és az intézményvezető egyetért abban, hogy a színházat csak így lehet működtetni, de azt hiszem itt valami baj van.

Azt csak zárójelben kívánom megjegyezni, hogy egy színházi dolgozó munkája, és a közalkalmazotti munkaviszony előírásai köszönőviszonyban sincsenek egymással. Egy-egy színházi premier, az abban résztvevő művészek, technikai dolgozók, különösen az utolsó héten, a munkaügyi szabályok tucatnyiját hágják át, mert ezen törvényeknek semmi közük nincs a színházi munka valóságához, miként egy színész munkájának sincs semmi köze az önkormányzatnál dolgozó közalkalmazott munkaritmusához, rendezett munkaidejéhez.

Én magam vezettem már, (nem is egyszer) költségvetési intézményt, de létrehoztam, s működtettem színházat gazdasági társaságként is, (Nemzeti Színház) így joggal vélem, nálam jelenleg nincs hivatottabb, hogy kijelentse:

Egy színház működtetése, mind az állam, mind a tulajdonos, mind a színház, mind a dolgozói számára a gazdasági társasági formában való működés a jobb.

Tudom, ez a kijelentés sokak számára egy istenkáromlással felér. A tulajdonos abban a tévhitben él, hogy a gazdasági társasági forma valami számára átláthatatlan, családok tömkelegére alkalmas adó gázság, a munkavállalók számára munkaviszonyukat, létbiztonságukat fenyegető szörnyűség.

Én ezzel szemben állítom: a jelenlegi működés sokkal átláthatatlanabb, sokkal több csalásra kényszerítő, alkalmat adó forma, s hogy egyetlen munkavállaló sincs nagyobb biztonságban közalkalmazottként, mint egy jól működő gazdasági társaság alkalmazotjaként. Hiszen bármilyen közalkalmazotti szerződést meg lehet szüntetni bármikor, csak pénz kérdése, s bármilyen egyéb munkaviszonyt lehet biztonságosan, hosszú évekre megkötni. A legnagyobb biztonságban az a munkavállaló van, aki:

1. kiválóan ellátja feladatát,
2. munkáltatója elsőrendű feladatának tartja anyagi és egyéb megbecsülését.

A tulajdonos számára pedig sokkal átláthatóbb, sokkal biztonságosabb, s nem utolsó sorban sokkal gazdaságosabb az általam ajánlott működtetési forma.

Ezért magam, kinevezésem esetén, javasolnám a T. Közgyűlésnek, fontolja meg a színház működési formáját.

Ez természetesen csak egy javaslat, tudomásul veszem az esetleges nemleges választ is, mint már említettem, vezettem, s ezután is tudok vezetni költségvetési intézményt is.

De abban az esetben is szükségesnek látom egy mielőbbi, új, az eddiginél hatékonyabb, korszerűbb pénzügyi, gazdálkodási forma kidolgozását, nemcsak a kaposvári, de az összes nehezen működő magyar színház számára. A feladat nem könnyű, (majdnem lehetetlen) hiszen csak az alábbi elvárásoknak kell megfelelni:

1. Feleljen meg a Pénzügyminisztérium, az APEH, és valamennyi gazdasági törvény előírásainak.
2. Legyen tökéletesen átlátható, és megfelelő, mind az állam, mind a tulajdonos önkormányzat számára.
3. A jelenleginél jóval több pénzt tudjon fordítani a színház működésre, a produkciók színvonalának.
4. S valamennyi művész, és színházi dolgozó magasabb jövedelemhez jusson.

Ezen feladat megoldásához idő kell, az önkormányzat megértése, segítsége, s nem utolsó sorban kiváló munkatársak, (gazdasági igazgató, jogász, stb.) kiket remélem megtalálok a színházban.

VIII.

Csak néhány szót említenék a színház műszaki technikai állapotáról.

Tudomásom van róla, hogy a színház mind építészeti, mind technikailag igen rossz állapotban van, s hogy évek óta napirenden van egy teljes rekonstrukció.

Nyilván ismeretes, hogy eddig három színházat, /a szolnokit, a Tháliát, és a Nemzeti Színházat) építettem fel, ott szerzett tudásomat, tapasztalataimat szívesen ajánlom fel a kaposváriaknak is, ha megbíznak egy majdani felújítás levezénylésével.

De addig is a színháznak működni kell, ezért elhatározásom, hogy kinevezésem esetén Az első napokban felkeresem a tárakat, s a tárvezetőkkel, s az ott dolgozókkal közösen felmérve a legégetőbb problémákat, azok közti sürgősségi sorrend alapján a rendelkezésre álló működési pénzből a legfontosabb fejlesztéseket haladéktalanul megkezdéném.

IX.

Végezetül, de nem utolsó sorban: tudomásom van arról, hogy Kaposváron egyetemi szintű művészképzés folyik. Természetesen készen vagyok – amennyiben az egyetem vezetése is igényli – egy együttműködési szerződésben kötelezettséget vállalni, hogy a színház ugyanúgy mint eddig, támogatja az egyetem munkáját.

Nos, talán ennyit vázlatosan vezetői terveimről, talán egyesek számára túl rövidnek tűnhet, de egyrészt drámairóként megtanultam tömören fogalmazni, másrészt, lehet akár száz oldalon szép tervek szövegetni, egy pályázat elbírálásánál elsősorban az eddigi teljesítmény, másrészt a bizalom, végül majd a gyakorlat a mérvadó. Ezzel ajánlom tisztelt figyelmükbe szerény pályamunkámat, amennyiben megtisztelnék és megbíznak színházuk vezetésével, úgy ígérem, képességeim legjavával igyekszem megfelelni várakozásuknak...
amennyiben nem, úgy mind a leendő igazgatónak, mind a kaposvári társulatnak nagyon sok sikert és örömet kívánok, mind munkájukban, mind személyes életükben.

Budapest 2008-03-28

Schwajda György

SZAKMAI ÉLETRAJZ

Hívatásosként színházi életemben 1966-ben kezdődött, amikor „Bohóc” című drámám díjat nyert az országos drámapályázaton. A művet 1967-ben be is mutatta a veszprémi Petőfi Színház.

1969-ben felvételt nyertem a Színház és Filmművészeti Főiskola első, s egyben utolsó, drámaíró – dramaturg osztályába. Tanárain, Nádasdy Kálmán vezetésével többek közt: Gyárfás Miklós, (dramaturgia, oszt. vez. tanár) Major Tamás, (színházrendezés) Fábry Zoltán, (film) Hegedűs Géza, (színházelmélet) Petrovics Emil, (zeneelmélet) Szinte Gábor (művészettörténet).

1973-ban szereztem diplomát, diplomamunkámat „Mesebeli János” címen a békéscsabai Jókai Színház mutatta be ugyanaz évben.

Még diplomám átvétele előtt leszerződöttem dramaturgként Székely Gábor, a Szolnoki Szigligeti Színház akkori igazgatója. 1978-ig közösen csináltuk az akkori, (a kaposvárival együtt emlegetett) országos hírű színházat.

1978 április 1.-vel kineveztek a színház igazgatójának, ahonnan még ugyanaz év augusztus 1.-vel kirúgtak, az akkori színházpolitika, konkrétan Aczél Györggyel való vitám miatt.

Néhány hónapos munkanélküliség után 1979-ben rövid ideig a szegedi, majd az év őszétől 1985 tavaszáig a miskolci Nemzeti Színház dramaturgja lettem.

1985 őszétől lettem másodszor is a szolnoki színház igazgatója, 1992 tavaszáig, ezidőre esett a színház teljes átépítése, (1990-91), s számos jelentős, országos hírű bemutató.

1993/94-es színévadot az akkor alakult Művész Színházban töltöttem, Törőcsik Mari igazgatónő mellett, művészeti vezetőként.

1995 februárjában harmadszor is visszahívtak a Szigligeti Színházba igazgatónak, mely megbízásom 2000 szeptemberében lejárt. Úgy vélem akkori igazgató munkásságom, éppúgy mint az előzők, ismertek

Közben 1998 őszén kineveztek a Nemzeti Színház felépítésével megbízott kormánybiztosnak, majd a színház első vezérigazgatójának.

2002-ben, a kormányváltáskor mindkét beosztásomból azonnali hatállyal felmentettek., Azóta nyugdíjasként, és természetes drámaíróként élek, mely hivatás szerves volt, és marad mindig is színházi szakmai életemnek. A már említetteken kívül drámaírói munkásságom, a teljesség igénye nélkül:

1974 „Mari” dráma, (a bemutatóját betiltották)

1975-76 „Himnusz” (első címe „Segítség” (bemutatták a Miskolci Nemzeti Színházban)

Ez a művem a világon legtöbbször, s legtöbb helyen játszott, 1992-ben Franciaországban elnyerte a legjobb külföldi dráma díját, legutóbbi bemutatója Beirut-ban volt, arab nyelven.

1977-78 „Csoda”, ez a művem a másik világjáró darabom, egy tavaly megjelent francia enciklopédiában az 1945-2000 közötti európai drámairodalom legjelentősebbjei közt említi.

1981-82 „A szent család” (bemutatója 1983-ban, a Katona József Színházban volt, Zsámbéki Gábor rendezésében, Gobbi Hilda főszereplésével)